

11.

foglalkozás

Tantervi vonatkozás

Tájékozódás az időben:
A Föld mozgásai: Nap körüli keringés. Az évszakok váltakozása. A mágneses tulajdonságok megfigyelése.

Kulcsszavak

üstökös, meteor, Föld, geoid, mágneses tér, mágneses pólusok, a Föld mozgásai

Természettudományos megismerési módszerek

megfigyelés, leírás, összehasonlítás

Fejlesztett készségek, attitűdök

Szaktárgyi fogalomkör bővítése

Matematikai képesség

Térbeli tájékozódás

Időbeli tájékozódás

Szociális kompetencia

Rendszerezőképeség

Mit készítsék elő?

füzet, íróeszköz, földrajzi atlasz, vonalzó, tablet, háztartási csomagolópapír, színes filctollak
laptop, projektor

Mit akarunk elérni?

A Naprendszer (különleges) égitesteinek megismerése.

Mit fogunk csinálni?

Egyéni feladatmegoldás. Közös beszélgetés és vázlatkészítés.

Tényleg lehull a hullócsillag?

(TERMÉSZETTUDOMÁNY, FÖLDRAJZ, TÖRTÉNELEM, MATEMATIKA)

„Más a nap fényessége, más a hold fényessége, és más a csillagok fényessége: mert egyik csillag fényességben különbözik a másik csillagtól.”

1Kor 15,41

Miről szól ez a tanegység?

A foglalkozás keretében a Naprendszerben kalandozunk és égi tűneményekkel ismerkedünk meg, valamint bepillantunk az űr kutatás történetébe is.

Végül visszaérkezünk a Földre, és bolygónkat vizsgáljuk csillagászati szempontból.

Áttekintő vázlat

11.1. Égi tűnemények	25 perc
11.2. Űrtörténelem	20 perc
11.3. Mi is mozgunk?	30 perc
11.4. Földmágnesség	15 perc
Összesen	90 perc

Előkészületek

A foglalkozáshoz és a modellezéshez szükséges eszközök előkészítése:

hagyományos körteégővel működő lámpa/zseblámpa, földgömb, pingponglabda.

FELADATOK LEÍRÁSA

11.1. Égi tűnemények

25
perc

A feladatokon keresztül a Naprendszer különleges égitesteivel, a meteorokkal és az üstökösökkel ismerkedünk meg.

A nagybolygók összehasonlítása

A **11.1.1. mellékletet** kivetítjük és együtt értelmezzük a táblázatot.

A diákok feladata, hogy kiválasszanak egy nekik tetsző szempontot (pl. méret, Naptól való távolság, stb.), és írjanak le a füzetükbe ezen szempont szerinti három állítást a bolygókról, ezzel gyakorolva az összehasonlítást.

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?
laptop, projektor,
füzet, íróeszköz

Mellékletek

11.1.1. A nagybolygók adatai
11.1.2. Égi tűnemények

Mit akarunk elérni?

Az űrkitatás történetének legfontosabb állomásai.

Mit fogunk csinálni?

Időgyenes készítése az űrkitatás eseményeivel.

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

tablet, háztartási csomagolópapír, színes filctollak

Mit akarunk elérni?

A Föld mozgásainak megismerése.

Mit fogunk csinálni?

Modellezés, önálló jegyzetkészítés, közös beszélgetés.

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

hagyományos körteégővel működő lámpa/zseblámpa, földgömb, pingponglabda, laptop, projektor, földrajzi atlasz

Mellékletek

11.3. Időzónák

Égi tűnemények

A gyerekeknek vetítsük le a **11.1.2 melléklet** képeit a leglátványosabb égi tűneményekről! Beszéljünk a képekről és saját élményeikről:

- Milyen égi tűnemény(ek)e)t látunk a képen/képeken?
- Ki látott már hullócsillagot? (hol, mikor?)
- Ki figyelt már meg üstökösöt? (hol, mikor?)
- Milyen élmény volt?
- Jártál már csillagvizsgálóban?

20
perc

11.2. Űrtörténelem

A diákok csoportokban dolgoznak.

Minden csoport feladata egy időgyenes készítése (különbféle szempontok alapján), amiben az űrkitatás történetének legfontosabb állomásait jelenítik meg (háztartási csomagolópapírra, internetes források alapján).

A csoportfeladatra javasolt időkeret: 15 perc.

Miután minden csoport bemutatta az időgyenesét, rögzítsük a füzetbe és a táblára egyaránt az űrkitatás 5-10 legfontosabb állomásait!

Az egyes csoportok feladatai:

- Ábrázoljátok a Szovjetunió legfontosabb felfedezéseinek történetét!
- Ábrázoljátok az Egyesült Államok legfontosabb felfedezéseinek történetét!
- Ábrázoljátok Kína legfontosabb felfedezéseinek történetét!
- Ábrázoljátok hazánk űrkitatásban játszott szerepének mérföldköveit!

30
perc

11.3. Mi is mozgunk?

A feladat során a Föld mozgásait ismerjük meg modellezéssel.

A Föld mozgásai

A diákok tanári vezetéssel modellezik a Föld mozgásait.

A Föld forgása

Egyik diánkunk a földgömbbel a kezében jól látható helyre áll, és lassan elkezd forgatni a Földet. Eközben egy másik diánkunk körteégős lámpával/zseblámpával egyazon helyről folyamatosan világítja meg a földgömböt.

Az osztály megszemléli a modellt, majd közösen beszélgetünk a látottakról:

- Beszéljük meg: mit látunk?
- Milyen irányba forog a Föld a saját tengelye körül?
- Mennyi idő alatt fordul meg a Föld a saját tengelye körül?

A Föld keringése

Egyik diánkunk a hagyományos körteégővel működő lámpát/zseblámpát tartva egy helyben áll (mint Nap), úgy, hogy jól körüljárható legyen. Másik diánkunk a pingponglabdát maga elé tartva körbekerüli a Napot.

Az osztály megszemléli a modellt, majd közösen beszélgetünk a látottakról:

- Beszéljük meg: mit látunk?
- Milyen irányba kering a Föld a Nap körül?
- Mennyi idő alatt kerüli meg a Napot?

A Föld mozgásai és az időzónák

A Föld forgásából fakadóan amikor a Föld egyik részén nappal, a másikon éjszaka van. Ehhez igazították az ún. időzónákat is, melyeket egyezményesen használnak a Föld minden pontján.

Vetítsük ki a gyerekeknek a **11.3. mellékletet!**

Beszéljük meg az alábbiakat:

- Hol helyezkedik el a kezdő időzóna? (kezdő hosszúsági kör = Greenwichen keresztül)
- Milyen irányba forog a Föld a saját tengelye körül? (nyugatról keletre)

Az időzónatérkép (**11.3. melléklet**) vagy a földrajzi atlasz megfelelő térképlapja segítségével a gyerekek válaszoljanak az alábbi kérdésekre:

- Mennyi most az idő Magyarországon?
- Mennyi időt mutatnak az órák New Yorkban?
- Mennyi időt mutatnak az órák Tokióban? stb.
- A helyes válaszokat beszéljük meg!

Értékelés

A feladatot helyesen megoldó diákok munkáját a pedagógus saját rendszere szerint értékeli.

Mit akarunk elérni?

A földmágnesség jelenségének megértése.

Mit fogunk csinálni?

Közös filmnézés és ábrakészítés

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

füzet, íróeszköz, földrajzi atlasz, vonalzó, laptop, projektor

Mellékletek

11.4.1. Földmágnesség (képek)

11.4.2. Földmágnesség kisfilm

11.4. Földmágnesség

15
perc

Mi a földmágnesség?

Vetítsük ki a gyerekeknek a **11.4.1. melléklet** képeit és a **11.4.2. melléklet** kisfilmjét, és beszéljük meg a diákokkal, mi a földmágnesség, hogyan alakul ki és mire használható!

A mágneses és a földrajzi pólusok eltérése

Nyissuk ki az atlaszt a pólusokat ábrázoló térképlapnál!

Keressék meg az Északi-óceánban/(Jeges-tenger) a földrajzi és a mágneses északi pólust, és a vonalzójuk segítségével mérjék meg, hány kilométerre vannak egymástól! A térképlapon az is látható, hogyan vándorol a mágneses északi pólus. Milyen tendenciát lehet felfedezni a mozgásában?

A feladatot ismételjék meg az Antarktison elhelyezkedő mágneses és földrajzi déli pólussal is!

Az eredményeket közösen beszéljük meg!

Az órát közös értékeléssel zárjuk!

Otthoni feladat

A következő foglalkozásig a gyerekek feladata, hogy figyeljék meg, és jegyezzék fel a füzetükbe, mikor és milyen alakúnak látták az égbolton a Holdat. A „Hold-naplót” online formában is el lehet készíteni.

Felhasznált és ajánlott források

- Mágneses kölcsönhatások: https://www.youtube.com/watch?v=_RBTNGYZ4VE
- Leonard-üstökös: <http://vcse.hu/szabadszemes-ustokos-decemberben-c-2021-a1-leonard-ustokos-pozicioi-es-keresoterkepe-csizmadia-szilard/>
- Mi lenne velünk, ha megszűnne a Föld mágneses mezeje? (videó): <https://www.youtube.com/watch?v=knddRIP6JP8>
- A Föld mágneses mezeje (videó): <https://www.youtube.com/watch?v=0MXoYcPVNIc>
- Hiszem és tudom: <https://hiszemestudom.refrantar.hu/>